

Лінгвістичне забезпечення САПР

Лекція 1

Стативка Юрій Іванович

yurii.statyvka@gmail.com

Лінгвістичне забезпечення САПР

Основна мета:

- теоретичні основи та
- практичні навичи
розробки компіляторів мов високого рівня

Організаційні аспекти

- 2 семестри (диф. залік + іспит)
- 1 лекція + 1 лабораторне заняття на тиждень
- 2 + 3 лабораторні роботи
- Курсова робота

Мої очікування

Ми працюємо разом!

1. Лекції

- Обговорення
- Питання
- Повідомлення/виступи

2. Лабораторні заняття

- ЛР: виконання/захист - самостійно/вчасно
- завдання/опитування, контрольні/самост. роботи

3. Курсова робота – самостійно, креативно

Мої очікування

У кожного студента ВЖЕ Є

1. Улюблена мова програмування
2. Активний набір технологій/інструментів

Оцінювання

У відповідності до шкали навчального плану

Особливості:

1. Якісне/самостійне/своєчасне виконання завдань –
максимум = 95 балів
2. Виконання додаткового завдання –
максимум = 97 балів
3. Додаткове завд. + конференція (доповідь/тези) або
стаття у науковому виданні –
максимум = 100 балів

Рекомендована література

1. Медведєва В.М. Транслятори: лексичний та синтаксичний аналізатори [Текст] : навч. посіб. / В.М. Медведєва, В.А. Третяк. – К. : НТУУ «КПІ», 2012. – 148с.
2. Медведєва В.М., Сліпченко В.Г. Основи побудови компіляторів Навчальний посібник.- К. : ІЗМН, 1999. - 104с.
3. Основи розробки трансляторів [Текст] : метод. вказівки до викон. курсових робіт для студ. напрямку підготов. 6.050103 «Програмна інженерія» та 6.050101 «Комп'ютерні науки» / уклад. : В.М. Медведєва, В.А. Третяк. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 56 с.

Рекомендована література

4. Ахо Альфред, Лам Моника, Сети Рави, Ульман Джеффри Д. Компиляторы: принципы, технологии и инструментарий, 2-е изд. : Пер. с англ. – М. : ООО „И.Д. Вильямс”, 2008. – 118
5. Джон Хопкрофт, Раджив Мотвани, Джеффри Ульман Введение в теорию автоматов, языков и вычислений, 2-е издание:Пер. с англ. - М.: Издательский до «Вильямс», 2002. – 528 с.
6. Ахо А., Ульман Дж. Теория синтаксического анализа, перевода и компиляции. Том 1, 2: - М.: Мир, 1978

Рекомендована література

7. Фридл Дж. Регулярные выражения, 3е издание. – Пер. с англ. – СПб.: СимволПлюс, 2008. – 608 с.

8. Мозговой М.В. Классика программирования: алгоритмы, языки, автоматы, компиляторы. Практический подход. – СПб.: Наука и техника, 2006. – 320 с.

9. ...

...

Транслятори

Транслятори

```
int sumcalc(int a, int b, int N)
{
    int i;
    int x, t, u, v;
    x = 0;
    u = ((a<<2)/b);
    v = 0;
    for(i = 0; i <= N; i++) {
        t = i+1;
        x = x + v + t*t;
        v = v + u;
    }
    return x;
}
```

Транслятор
(компілятор,
інтерпретатор*)

```
sumcalc:
    xorl    %r8d, %r8d
    xorl    %ecx, %ecx
    movl    %edx, %r9d
    cmpl    %edx, %r8d
    jg      .L7
    sall    $2, %edi
.L5:
    movl    %edi, %eax
    cltd
    idivl    %esi
    leal    1(%rcx), %edx
    movl    %eax, %r10d
    imull    %ecx, %r10d
    movl    %edx, %ecx
    imull    %edx, %ecx
    leal    (%r10,%rcx), %eax
    movl    %edx, %ecx
    addl    %eax, %r8d
    cmpl    %r9d, %edx
    jle     .L5
.L7:
    movl    %r8d, %eax
    ret
```

Правила мови
(алфавіт,
синтаксис,
семантика, ...)

Програма
вхідною мовою
(source language)

Розпізнавання та
генерування
ЕЛЕМЕНТІВ
програми

Транслятор
(компілятор,
інтерпретатор*)

Правила мови
(алфавіт,
синтаксис,
семантика, ...)

Програма
цільовою мовою
(target language)

- 1.Формальні мови
- 2.Формальні граматики
- 3.Автомати
- 4.Графи, дерева, ...

Передбачається використання

1. Для розробки власного транслятора – ваші улюблені мови програмування та технології –
2. Для вивчення формальних мов, граматик та автоматів – JFLAP. <http://www.jflap.org/>
3. Для побудови синтаксичних діаграм в розширеній нотації Бекуса-Наура – EBNF Visualizer. <https://sourceforge.net/projects/ebnfvisualizer/>
4. Для автоматизації розробки транслятора – генератори компіляторів/парсерів -YACC, LEX, ANTLR, Roslyn, Coco/R, ...

Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Lexical Analyzer (Scanner)

2	3	4		*		(	1	1		+	-	2	2	)							
---	---	---	--	---	--	---	---	---	--	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--

Num(234) mul_op lpar_op Num(11) add_op Num(-22) rpar_op

18..23 + val#ue

Not a number

Variable names cannot have '#' character

Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Синтаксичний аналіз

Syntax Analyzer (Parser)

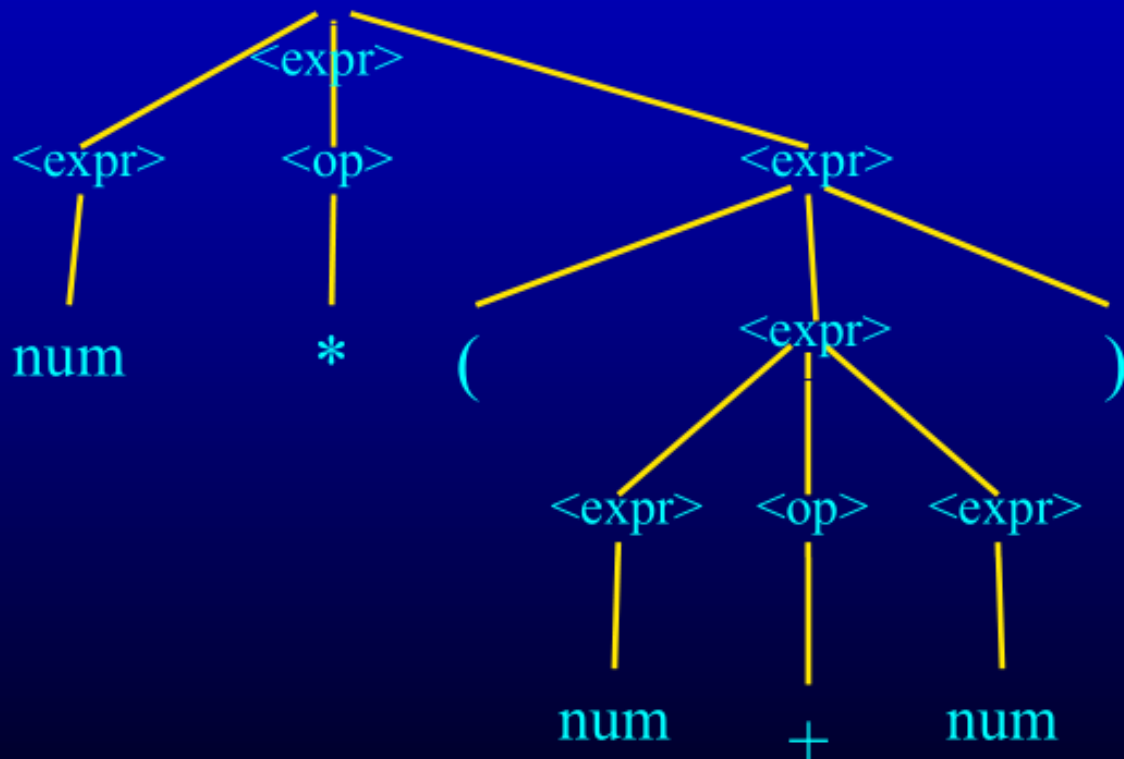

Синтаксичне дерево (Parse Tree)

Syntax Analyzer (Parser)

num '*' '(' num '+' num ')'

Syntax Analyzer (Parser)

```
int * foo(i, j, k))
```

```
    int i;
```

```
    int j;
```

```
{
```

```
    for(i=0; i j) {
```

```
    fi(i>j)
```

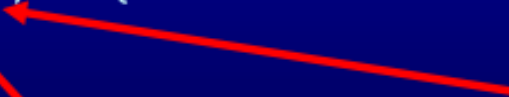
```
        return j;
```

```
}
```

Extra parentheses

Missing increment

Not an expression

Not a keyword

Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Синтаксичний аналіз

Syntax Analyzer (Parser)

Синтаксичне дерево (Parse Tree)

Семантичний аналіз

Semantic Analyzer

Intermediate Representation (IR)

Semantic Analyzer

```
int * foo(i, j, k)
```

```
    int i;
```

```
    int j;
```

```
{
```

```
    int x;
```

```
    x = x + j + N;
```

```
    return j;
```

```
}
```

Type not declared

Mismatched return type

Uninitialized variable used

Undeclared variable

Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Синтаксичний аналіз

Syntax Analyzer (Parser)

Синтаксичне дерево (Parse Tree)

Семантичний аналіз

Semantic Analyzer

Intermediate Representation (IR)

Оптимізація коду

Code Optimizer

Optimized IR

Optimizer

```
int sumcalc(int a, int b, int N)
{
    int i;
    int x, y;
    x = 0;
    y = 0;
    for(i = 0; i <= N; i++) {
        x = x+4*a/b*i+(i+1)*(i+1);
        x = x + b*y;
    }
    return x;
}
```



```
int sumcalc(int a, int b, int N)
{
    int i;
    int x, t, u, v;
    x = 0;
    u = ((a<<2)/b);
    v = 0;
    for(i = 0; i <= N; i++) {
        t = i+1;
        x = x + v + t*t;
        v = v + u;
    }
    return x;
}
```

Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Синтаксичний аналіз

Syntax Analyzer (Parser)

Синтаксичне дерево (Parse Tree)

Семантичний аналіз

Semantic Analyzer

Intermediate Representation (IR)

Оптимізація коду

Code Optimizer

Optimized IR

Генерування коду

Code Generator

Assembly code

Code Generator

```
int sumcalc(int a, int b, int N)
{
    int i;
    int x, t, u, v;
    x = 0;
    u = ((a<<2)/b);
    v = 0;
    for(i = 0; i <= N; i++) {
        t = i+1;
        x = x + v + t*t;
        v = v + u;
    }
    return x;
}
```



```
sumcalc:
    xorl    %r8d, %r8d
    xorl    %ecx, %ecx
    movl    %edx, %r9d
    cmpl    %edx, %r8d
    jg      .L7
    sall    $2, %edi
.L5:      movl    %edi, %eax
    cltd
    idivl    %esi
    leal    1(%rcx), %edx
    movl    %eax, %r10d
    imull    %ecx, %r10d
    movl    %edx, %ecx
    imull    %edx, %ecx
    leal    (%r10,%rcx), %eax
    movl    %edx, %ecx
    addl    %eax, %r8d
    cmpl    %r9d, %edx
    jle     .L5
.L7:      movl    %r8d, %eax
    ret
```


Функція та структура транслятора

Програма (character stream)

Лексичний аналіз

Lexical Analyzer (Scanner)

Потік токенів/лексем (token stream)

Синтаксичний аналіз

Syntax Analyzer (Parser)

Синтаксичне дерево (Parse Tree)

Семантичний аналіз

Semantic Analyzer

Intermediate Representation (IR)

Оптимізація коду

Code Optimizer

Optimized IR

Генерування коду

Code Generator

Assembly code

Завдання

1. Опитування за розділом 1 з [1]. Завдання для самоконтролю.
2. Завантажити JFLAP з <http://www.jflap.org/>
3. Створити прості автомати засобами JFLAP. Виконати маніпуляції у відповідності до розділу *JFLAP Tutorial > Finite Automata > Construct and Run*, див. <http://www.jflap.org/tutorial/>
4. Ознайомитись з розділом 1 з книги Susan H. Rodger and Thomas W. Finley “JFLAP: An Interactive Formal Languages and Automata Package”. Книга доступна за адресою <http://www.jflap.org/jflapbook/jflapbook2006.pdf>

Приклад оптимізації від MIT OpenCourseWare

<http://ocw.mit.edu>

6.035 Computer Language Engineering

Spring 2010

Слайди 48 - 76